

Manhattan byl velký hit. Tedy velký na moje poměry, ale víc peněz než poslední díl *Hvězdných válek* nevydělal. Filmové společnosti zkoušely všechno možné, aby trochu pomohly finanční bilanci mých filmů, ale vždy to skončilo v zoufalství a slzách. Zkoušely velké premiéry, malé premiéry, intelektuální reklamu, podbízivou komerční reklamu, vytrubování mého jména, zatajování mého jména, premiéry v různých ročních dobách, vyzvedávání jmen velkých hvězd, které v těch filmech hrály – všechno marné. Marketingoví experti rozehrávali svou černou magii a ujišťovali mě, že s těmi pravými reklamami v pravý den v těch pravých kinech budeme brzo všichni řídit maybachy. Pak přišla premiéra, film v kinech žalostně propadl a nastala litanie výmluv: počasí, finále baseballové ligy, propad na burze, purim. Ale u pokladen pořád nikdo.

A kdo jsou vlastně vůbec mí diváci? Ptali se mě na to milionkrát. Nevím – nedá se to odhadnout. Mám slušné diváctvo po celém světě a některé mé filmy vydělaly víc v jediném městě, jako je Paříž nebo Barcelona, než v celých Spojených státech. *Manhattan* byl ale hit všude. Po premiéře jsem se objevil na obálce magazínu *New York Times* a už podruhé na obálce časopisu *Time*. Film byl úspěšný v celé Evropě, v Jižní Americe i na Dálném východě. *Time* mě prohlásil za komediálního génia, což je ve srovnání s opravdovým géniem, jako byl Mozart nebo da Vinci, něco jako prezident rodičovského sdružení ve srovnání s prezidentem Spojených států.

Když jsem *Manhattan* sestříhal, nelíbil se mi. Nabídl jsem společnosti United Artists, že jim natočím film zadarmo, když *Manhattan* hodí do koše a nepustí ho do distribuce. Odbyli mě jako cvoka. Když měl ten film takový úspěch, byl jsem z toho pochopitelně v šoku. Přirozeně jsem nacházel mezi vší tou chválou i zrnka písku. Tak velké chvále nemůže nic dlouho dostát a z mého hlediska si ji *Manhattan* ani zdaleka nezasloužil. Ale většině lidí se líbil, vyhrával ceny po celém světě a dodneška se všude hraje. Na nejlepší film roku Hollywoodem nominovaný nebyl, a ani já jsem nebyl nominovaný na nejlepšího režiséra. Někteří lidé tvrdili, že to byla pomsta Akademie filmového umění za to, že jsem nedal najevo žádné nadšení, když vyhrála *Annie Hallová*, ale já nejsem paranoidní přívrženec konspiračních teorií a nepřipadalo mi nic divného na tom, že na členy Akademie neudělal ten film dostatečný dojem. Víím tedy, že Akademie na mě měla trochu pifku, protože když Oscary vyhrála *Annie Hallová*, nedovolil jsem společnosti United Artists, aby to pak vytrubovala v reklamách po novinách. Jak už jsem říkal, celý tenhle cirkus s cenami mě nezajímá a velké reklamy informující o cenách mě uváděly do rozpaků. A samozřejmě za čtrnáct dní mi volali celí naštvaní z Akademie, proč prý nikde neinzeruju, že můj film získal čtyři Oscary. Bylo mi to úplně ukradené, ale United Artists jsem řekl, že když to pro Akademii tolik znamená, ať to tam klidně dají. Nemyslel jsem to jako nějakou pózu, ale lidé to tak brali. Nikdy jsem se do

Akademie nepřihlásil, i když mě k tomu hodně přemlouvali, ale to bylo jedině z toho důvodu, že nejsem hlásič. Jediná organizace, do které jsem se kdy přihlásil, byl skautský oddíl, když mi bylo deset, a nesnášel jsem to tam. Nikdy jsem se nenaučil ani ty nezákladnější skautské dovednosti jako pracovat s kompasem, a dodneška se musím nejdřív postavit čelem k výkladu mého oblíbeného lahůdkářství Zabar's, když mám určit sever.

Po *Manhattanu* jsem udělal *Vzpomínky na Hvězdný prach*, film, který zůstal myslím trochu nedocenený. Samozřejmě jsem měl pod tou palbou kritiky jako autor pocit, že jsem nepochopen, a obvykle si nestěžuju, ale tady jsem měl dojem, že se lidé upnuli na nesprávný aspekt filmu. Snažil jsem se zobrazit duši člověka, který má zdánlivě všechno, bohatství, slávu, dobrý život, ale přitom trpí úzkostí a depresí a jeho bohatství a sláva neznamenaají nic. Díky stylu toho filmu a subjektivnímu pohledu očima protagonisty dělali lidé tutéž chybu, na jakou si kdysi stěžoval Marlon Brando. V jednom televizním rozhovoru řekl: „Lidé si mě pletou s postavami, které hraju.“ A mě si pletli taky. Necháпали, že hlavní postava v tom filmu je můj fiktivní výtvar, a domnívali se, že jsem zanevřel na komedii, že si nevážím svého úspěchu, že pohrdám svými fanoušky a bůhví co ještě. Nic z toho nebyla pravda. Cítil jsem pokoru, měl jsem pocit, že jsou ke mně fanoušci laskaví, a komedie mě bavila. Lidé se mě někdy ptali, jak se můj protagonista opovažuje si stěžovat, když jsem tak úspěšný. A já si říkal, jo, já mám docela štěstí. I ta postava má štěstí. Jsem ten první, kdo přizná, že mám větší štěstí a jsem úspěšnější, než si zasloužím, ale já si stěžuju za všechny, kdo takové štěstí nemají, a dokonce i za ty, kteří se dostanou až na vrchol a pak zjistí, že navzdory vši slávě a štěstí vede cesta slávy vítě kam. V úvodní scéně *Vzpomínek na Hvězdný prach* vítězové i poražení končí na stejném smetišti.

Psal jsem také o ambivalentním vztahu, který chová veřejnost k hrdinům a slavným osobnostem. Nejdřív od vás chtějí autogram a v příští chvíli vás chtějí zastřelit. Pár měsíců po premiéře toho filmu zabil Johna Lennona jeden z jeho oddaných fanoušků a já měl pocit, že jsem ten problém diagnostikoval správně. Ale bylo to fuk. Mohl jsem tam stát celý rok a žvanit o tom, co jsem měl v úmyslu a co si podle mého názoru měli diváci z toho filmu odnést. Ve skutečnosti si odnesli něco jiného, a většině z nich se to, co si odnesli, nelíbilo. Povzbudilo mě pár dopisů na mou podporu. Pamatuji na vzkazy od Lillian Rossové, které jsem si vážil, i když jsem ji neznal, a od Normana Mailera, kterého jsem trochu znal a taky jsem si ho vážil. Ze všech mých filmů to byl Mailerův nejoblíbenější. Většina lidí při odchodu z kina papouškovala ty davy z filmu, kterým se víc líbily moje dřívější, legrační filmy. Ale člověk nemůže pracovat jako umělec, když se bojí experimentovat, a já v žádném případě neměl v úmyslu spokojit se s tím, o čem jsem věděl, že dělám dobře. Chtěl jsem jako filmař růst, experimentovat a prohlubovat svoje umění, přejít k dramatu, aniž se vzdám komedie, a

nesnažit se být oblíbenec davů. Trpěl jsem svým vlastním druhem velikášství a byl jsem rozhodnutý vždy uskutečňovat myšlenku, která mě v té chvíli zaujala, a neřídít se ničím jiným než snahou udělat dobrý film.

A teď se připravte na malou odbočku, takový drobný úlet. Až vám to budu vyprávět, pomyslíte si, proboha – co to hulil? Mimochodem vůbec nic. Mimo filmové plátno vedu ten nejnudnější život, jaký kdy filmový herec vedl: nepiju, nekouřím a psychedelické zážitky mě naprosto nezajímají. Vždycky jsem se bál změněného vnímání, a z toho důvodu nenosím ani sluneční brýle. Dodneška jsem si nešluknul marjánky. Dokonce i Jack Benny mi říkal, když mu bylo přes sedmdesát, že by to chtěl zkusit, a taky to zkusil a bylo to fajn. Ale já na to nikdy nebyl zvědavý, tak jsem se k němu nepřidal. Tohle je další problém s mou údajnou inteligencí: úplně mi chybí zvědavost. Nemám žádnou touhu spatřit Tádž Mahal, Velkou čínskou zeď nebo Velký coloradský kaňon. Nestojím o návštěvu pyramid ani o procházku Zakázaným městem. A rozhodně nechci sedět v jedné z těch prvních raket do vesmíru, abych zahlédl zeměkouli z dálky a zažil stav beztíže. Popravdě řečeno beztíží nesnáším; hodně fandím gravitaci a doufám, že vydrží. Ani mě nezajímá, odkud je všechna ta pára, co stoupá ze země na manhattanských ulicích.

Ale přesto jsem se v záchvatu nevysvětlitelného šílenství rozhodl na chvíli přerušit svůj raketový vzestup do nezasloužených výšin a stát se velkým kuchařem. Do té chvíle se moje kulinární schopnosti rovnaly schopnostem kteréhokoli občana, který umí zacházet s otvírákem na konzervy. Slušně jsem si dokázal poradit s tuňákovým chlebičkem, zvládl jsem docela bravurně vajíčka naměkko a troufl bych si tvrdit, že má sklenice studené vody by vzbudila závist každého absolventa vysoké kuchařské Cordon Bleu. Byl jsem starý mládenec, a když nebyla k dispozici Jean Doumanianová nebo někdo takový, kdo by mi dělal společnost při večeři U Elaine, obvykle byste mě našli, jak si objednávám čínu na donášku a cpu ji do sebe před televizní obrazovkou. Chci tím říct, že náhle nastal den, kdy jsem se rozhodl, že se naučím vařit. Ale nechtěl jsem se jen tak naučit, jak ohřívat mraženou sekanou či dělat skvělou předvařenou rýži. Ve své bujně tvůrčí fantazii jsem se chtěl stát opravdu výjimečným kuchařem. Chtěl jsem se naučit všechna tajemství kulinárních věd a pochutnávat si na strnadech a pavích jazýčcích.

A mělo to mít i některé vedlejší výhody. Pověst Escoffiera či Gordona Ramseyho by nezadanému muži rozhodně pomohla umetat svůdcovské cestičky. Ta vnadná blond'atá šéfka velké nadnárodní společnosti, kterou bych pozval na večeři, okouzliv ji nejprve svým ostrovtipem a novou ondulací okoukanou z Hokusaiova dřevorytu Velká vlna u pobřeží Kanagawy, by přišla v očekávání, že se sebezapřením přežije nějakou stravitelnou verzi otrub na sádle, splichtěnou nešikovným osamělým starým mládencem, možná třeba rozmražené filé

z tresky nebo řídkou polévku toho druhu, jaká se podává hostům na souostroví Gulag. Nabídla by se, že se toho chopí a ukáže mi, jak někdo, kdo ví, co dělá, dokáže v pár minutách ukuchtit hostinu. Ale moment, co je tohle? Čímpak jsem ji to překvapil? Mušlemi svatého Jakuba, podávanými třeba s chablis nebo sauvignonem. Anebo zapékaným camembertem s červeným bordeaux. Anebo mým *blanquette de veau* a třešňovým *clafoutisem* jako zákuskem. Nebo by raději ochutnala můj *tarte tatin*? Udělalo by to na ni dojem? Řekl bych, že ano. A odtud by vedla expresní dráha do mého budoáru, abychom nějaké ty kalorie spálili pod duchnou.

Jsa si jistý, že už se nikdy nebudu muset podrobovat mým vlastním špagetám s masovými kuličkami, pokrmu, který svou konzistencí soupeří s knihařským lepidlem, zavolal jsem nejdřív své asistentce, aby kontaktovala slavnou televizní kuchařku Julii Childovou a řekla jí, že pan Woody Allen by si přál doporučit nějakého skvělého učitele vaření. Soukromé hodiny, samozřejmě. Paní Childová, kterou jsem nikdy nepotkal, byla tak laskavá, že ten telefonát rovnou nepřepojila na FBI a vyhověla mi. Doporučila mi báječnou ženu jménem Lydie Marshallová. Domluvili jsme si schůzku a paní Marshallová přišla do mého bytu. Prohlédla si mé hrnce a pánve, plotnu, dlouhou bílou zástěru a bílou kuchařskou čepici, kterou jsem si pro ten účel nasadil, vycítila, že má před sebou ukázkového hejla a zavolala svému účetnímu, že může složit zálohu na ten sobolík kožich, který si vždy přála.

Každá lekce trvala tři hodiny. Paní Marshallová si vždy přinesla potřebné suroviny. Na to, abych si před první hodinou nechal narůst ten tenký francouzský knírek, nebylo dost času. Měl jsem se učit dělat domácí těstoviny, hověží s béarnskou omáčkou, chřest, gratinované brambůrky, profiteroly, kávu a piškotové madlenky. Moc víc si nepamatuji, až na to, že všechno to byly chody, které jsem viděl na jídelních lístcích v bondovské restauraci Lutèce nebo v historické snobárně La Grenouille, anebo jsem o nich četl v Proustovi. Usmál jsem se na ni od ucha k uchu, prohlásil jsem „bon appetit“ s nesprávným přízvukem a pustil se do toho. Abych to zkrátil, po třech lekcích jsem byl tak vyčerpaný, že jsem se na konci každé hodiny sotva udržel na nohou. Na to, abych to jídlo snědl, jsem byl moc slabý; sípal jsem a lapal po dechu a paní Marshallová se mě dvakrát zeptala, jestli nemá zavolat na pohotovost a kdo jsou mí nejbližší příbuzní.

Vždycky jsem byl sportovec a tou dobou jsem hrál hodně tenis a dokázal jsem hrát singly klidně tři nebo čtyři hodiny v kuse, aniž mě to nějak sebralo. Ale z té hysterie a napětí z vaření jsem byl na hadry. Lítal jsem po kuchyni, přes opěradlo židle viselo těsto na nudle, které se natahovalo jak cukrová vata, flambovaná kachna doopravdy vzplála, já se potil z toho horka od plotny a ze všeho toho šlehání jsem ztratil cit v ruce, až už jsem nemohl šlehat vůbec. Tím šleháním jsem si zchromil zápěstí. Můj servis je v háji. A proč vůbec šlehám?

Nesnáším šlehačku. Ale když přestanu šlehat tu béarnskou omáčku, tak se nezomáčkuje. Z nějakého důvodu vypadal můj karamelový krém k nerozeznání od hokejového puku, a jelikož jsem hasicí přístroj používal poprvé v životě, pokryl jsem mořského vlka vrstvou husté bílé pěny. Někdy v té chvíli si věhlasní kuchaři Joel Robuchon a Daniel Boulud kdesi hlasitě oddechli, zjistiťše, že od toho brýlatého vetřelce, jehož poširovaný losos se právě rozpadl, jim nic nehrozí. Bohužel mi zůstalo souzeno pojídat mů gú gaj pan z papírových krabiček a ohřívát si pizzu z donášky. Ženy, které zvu na večeři, udělají dobře, když se nejdřív zastaví ve fastfoodu a zajistí si vlastní živiny. Jako cesta do prostěradel, kde se stále ještě snažím získat svoji první michelinskou hvězdičku, je to asi o něco méně elegantní.

Když jsem znovu nabyt přičetnosti, natočil jsem *Zeliga*. Už od dob filmu *Seber prachy a zmiz* mě zajímala kombinace dokumentaristického stylu s komedií, ale teď jsem byl zkušenější. Mohl jsem se opřít o kameramana, jako byl Gordon Willis, a o jeho ochotu natáčet černobíle, což okamžitě omezovalo komerční potenciál (v některých zemích nechtěli černobílý film ani promítat a i dnes se černobílý materiál špatně prodává v televizi). *Zelig* byl o tom, jak chceme, aby nás ostatní brali, jak chceme tak moc zapadat a neurážet, že často ukazujeme různým lidem různou podobu sebe sama podle toho, jaká bude tomu člověku nejvíc vyhovovat. Když například mluvíme s někým, kdo má rád *Bílou velrybu*, přizpůsobíme se a chválíme ji. Když někdo tu knihu nemá rád, Zeligova postava přepne na jiný kanál a bude ji kritizovat. Tahle posedlost konformismem nakonec vede k fašismu.

Napsal jsem scénář, a zatímco co jsem čekal, až proběhnou přípravy, napsal jsem také *Sexuální komedii noci svatojánské*. Ta měla pouze oslavovat venkov a hvězdy s jejich údajnými čary a dělat si legraci z lásek a manželských problémů zábavných lidí.

Řekl jsem společnosti United Artists, že natočím oba dva filmy najednou. Ten nápad se jim zamlouval, protože studia lační po produktivitě, a já si myslel, že to bude hračka. Zvláště když je člověk komediální génius, což jsem, jak se ukázalo, nebyl, a hračka to taky nebyla. Ale ten problém nebyl fyzický. Nedělalo mi potíže natočit pár záběrů z *Komedie noci svatojánské* a pak v tom samém exteriéru či o kousek dál změnit kostýmy a natočit scénu ze *Zeliga*. Ten problém byl psychologický. Bylo hrozně těžké se emocionálně naladit na strunu jednoho světa a pak přepnout na jiný. Dělal mi potíže najednou přesměrovat duševní energii, s níž jsem byl zcela ponořen do natáčení jednoho příběhu, na jiné postavy a jinou zápletku. Zařekl jsem se, že už to nikdy neudělám.

Komedie noci svatojánské skutečně vyzněla jako překrásný a čarovný film, ale nikomu se nelíbila a nikdo na ni nechodil. *Zelig* dopadl o hodně lépe a slovo Zelig je od té doby součástí slovníků, ale vždycky se používá k označení nějaké vedlejší lidské vlastnosti. Často

se jím označuje někdo, kdo se objevuje na populárních událostech po boku slavných a bohatých lidí, takový ten všudypřítomný nýmand. Ale „Zelig“ by se mělo především používat, když člověk hledá slovo, jímž popsat někoho, kdo neustále opouští svoje postoje a osvojuje si nové, líbivější.

V obou filmech mi hlavní ženskou roli nově hrála Mia Farrow. Jak k tomu došlo? Musím se kvůli tomu vrátit o kousek zpátky a podat mírně zajímavé vysvětlení.

Několik let předtím jsem obdržel od Mii, kterou jsem nikdy nepotkal a o níž jsem jen četl, fanouškovský dopis. Vždycky mi připadala úžasně krásná. Připomínala mi Louise, což byl dobrý začátek. V tom dopise chválila můj poslední film nebo moji práci vůbec, už jsem zapomněl co z toho. Ale skončil větou, kterou si pamatuju: „Úplně jednoduše Vás miluji.“ Byl moc pěkné dostat takový hezký dopis od slavné a krásné ženy. Napsal jsem jí poděkování a tím byla ta věc na několik let vyřízená. Konečně jsem se s ní setkal v Hollywoodu, když mě tam Sue Mengersová, s kterou jsem se hodně přátelil, dovezla na jeden večírek. Znal jsem Sue z dob, kdy žila v New Yorku, a poté co se přestěhovala s manželem Jean-Claudem do Los Angeles, užíval jsem si jejich laskavé pohostinnosti, kdykoliv jsem se tam vypravil. Když jsme byli společně v Paříži, vzala mě poprvé k Maxine a na silvestra do Tour d'Argent a já si pak z toho s kamarády udělal letitý sváteční rituál. Protože jsem k nim v Beverly Hills chodil často na večeři, Sue se mě vždycky pokoušela dát dohromady s tou či onou krásnou filmovou herečkou, ale z nějakého důvodu to nikdy nefungovalo. Byla s ní velká legrace a vyprávějí se o ní legendární historky, i když žádná se nevyrovná té, jak si na jednom hollywoodském večírku změřila přítomné hosty a označila je za béčko Schindlerova seznamu.

Ten večer byla na tom večírku náhodou také Mia. Představili nás, chvíli jsme si zdvořile povídali, země se nepohnula a pak jsme se zase rozešli. Potkal jsem ji krátce o léta později u Elaine. Přišla tam s Michaellem Cainem, prošla kolem mého stolu, pozdravili jsme se, posadili ji někam jinam a já se znovu vrhl na své tortellini. Tortellini byla jedna z mála obstojně chutnající věcí, kterou si tam člověk mohl dát, když omezil svoje chuťové požadavky na minimum. Často jsem Elaine říkal, že její jídlo by odmítla i Scottova zbloudilá výprava na jižním pólu.

To bylo těch pár příležitostí, kdy jsme se s Miou potkali. A taky na silvestrovských večírcích. Nikdy jsem si na večírky moc nepotrpěl. Především kvůli své vstupofobii. Jakmile se dostanu dovnitř, je to už lepší. Ne o moc, ale lepší. Potřebuji doopravdy někoho, aby mě dovedl dovnitř, což většinu dospělých lidí nebaví, ale ať se snažím sebevíc, mám se vstupováním problém. Na Den díkůvzdání mě mí přátelé Jean Doumanianová a Joel Schumacher vyzvali, abych uspořádal silvestrovský večírek, a protože bych ho pořádal sám, nemusel bych ani vstupovat. Po velkém vykrucování jsem na to přistoupil, když mi Joel řekl,

že mi pomůže. A taky pomohl. Znal ty nejlepší lidi na kytky, na muziku, na osvětlení, na všechno, z čeho se skládá skvělý večírek. A skvělý večírek to byl. Pronajal jsem na něj Harkness House, dům, kde kdysi bydlela Rebecca Harknessová a z kterého se po její smrti stala baletní škola. Byl prostorný a velkolepý, s velkou halou podobnou těm, v kterých ve filmech o Robinu Hoodovi pojídá král celého pečeného kance, a člověk se tam hned v přízemí setkal s názornou připomínkou zesnulé majitelky. Stála tam totiž urna s popelem Rebeccky Harknessové, kterou navrhl Salvador Dalí, včetně třepotavých mechanických motýlků.

Z jednoho poschodí jsme udělali diskotéku a z dalšího prostor pro společenskou zábavu; měli jsme kaviár a bar s ústřicemi, ke kterému jsem musel najmout tucet lidí, kteří umí ústřice otevírat. Měli jsme víno a šampaňské a kořalku, uzeniny a sladkosti pro každou vybranou i nevybranou chuť; byly tam tony kytěk a elegantní pánové a vyparáděné a nakadeřené dámy a chyběly jen žebříňáky před domem, co by je odvážely ke gilotině. Pozvali jsme všechny a všichni přišli. Všichni, co něco znamenali v šoubyznysu, v umění, v politice, ve sportu, v žurnalistice a ve společnosti. V jedné skupince si povídal třeba newyorský starosta s Waltem Frazierem, S. J. Perelmanem, Bobem a Rayem a s Tomem Wickerem. O pár metrů dál stáli Arthur Krim, Ted Sorenson, Bill Bradley, Liza Minelliová, Leo Castelli, Bob Fosse a Norman Mailer. Večírek trval celou noc a někdy ve tři ráno se v obrovském sklepe podávala snídaně pro spoustu lidí, kteří přišli dolů na šunku s vejci, kafe a ještě trochu vína. Chválili mě, že jsem ten večer uspořádal jako Gatsby, ale všechnu chválu si zasloužil Joel Schumacher a jeho asistenti, kteří to všechno oddělili.

Přísahal jsem si, že už se nikdy žádného takového podniku nezúčastním, a proto jsem se nechal po létech umluvit, abych to udělal znovu a znovu s úspěchem. Možná to nebylo tak spontánně skvostné jako napoprvé, ale moc nechybělo. Zase se tam objevil celý New York a v tom rozjařeném davu byla i Mia s několika přáteli. Myslím, že tam byl Steven Sondheim a Miina krásná sestra Stephanie. Opět jsme si s Miou vyměnili srdečné pozdravy, než zase zmizela v davu. Chodil jsem v té době s Jessicou Harperovou, svůdnou, chytrou a talentovanou dívkou ze *Vzpomínek na Hvězdný prach*. Pár dní po večírku jsem dostal od Mii vzkaz a dárek. Poděkovala mi za to, jak se výborně bavila, a poslala mi knížku *Buňka, medúza a já* od známého popularizátora vědy Lewise Thomase. Obratem jsem jí za dárek poděkoval a přidal jen tak mimochodem poznámku, která měla ovlivnit životy mnoha lidí. Napsal jsem, že jestli má někdy volno, můžeme zajít na oběd.

Jak jsem říkal, byl jsem svobodný mládenec a chodil s představitelkou hlavní role v mém filmu. Byla skvělá a měl jsem ji rád, ale byl to nezávazný vztah; nebyli jsme zamilovaní ani zaslíbení jeden druhému. Jessica byla báječná, ale ráda šnorchlovala, a představa, že bych se jednoho dne mohl setkat tváří v tvář s rejnokem elektrickým, mi působila bezesné noci. A

nijak jsem si nemyslel na Miu. Neznal jsem ji. Co když to byla jedna z těch hereček, co myslí jen na zdravou výživu nebo astrologii? Co když k její víře patří polykání hadů, anebo nemá ráda de Sicovy *Zloděje kol*? Věděl jsem jen to, že je to milá kráska, která mi během let párkrát tím nejvšednějším způsobem zkřížila cestu. Sešli jsme se příští týden v Lutèce, protože jsem měl krátce na to odletět do Paříže. Seděl jsem tam a čekal na ni a pak se objevila a vypadala k neuvěření a po obědě jsme se nad vínem dohodli, že hned jak se vrátím z Paříže, půjdeme na večeři. Zaplatil jsem, zastavil jí taxík, šel domů a o dva dny později už jsem seděl ve Městě světél u Maxima s Jean Doumanianovou. Ale za týden jsem se musel vrátit kvůli dotáčkám *Vzpomínek na Hvězdný prach*.

Po příjemném týdnu v Paříži jsem se vrátil a vzal Miu na večeři. Schůzku zařídila má sekretářka. „Woody se vrací devátého, může vás vyzvednout v osm večer?“ A takhle jsme spolu chodili několik měsíců. Nikdy jsem jí nezavolał. Vždycky telefonovala moje sekretářka a ptala se: „Woody točí, ale mohla byste ve čtvrtek v půl deváté?“ A Mia řekla ano. A tak to začalo. Byla bystrá, krásná, uměla hrát, uměla kreslit, měla hudební sluch a sedm dětí. Švenk. Připadalo mi zábavné, trochu jako z televizního komediálního seriálu, že si začínám vztah se ženou se sedmi dětmi, ale v té chvíli to neznamenovalo nic víc než další informaci o ní. Mělo by mi nějak vadit, že má tři vlastní děti a pak adoptovala ještě čtyři? Ani ne. Bylo to neobvyklé, ale nijak hroživé. Vnímavějšímu člověku by to možná napovědělo něco trochu víc než jen neobvyklost, ale když jsem se díval ve světle svíček do té tváře, nebyl jsem v rozpoložení hledat nějaké mouchy. Kromě toho mám děti rád a vždycky jsem s nimi dobře vycházel. Nikdy jsem neměl žádný vyhraněný názor na to, zda děti mít. Kdyby mi Harlene či Louise po svatbě řekly, že nechtějí mít děti, nevadilo by mi to. Kdyby jedna z nich řekla, že chce mít pět dětí, taky by mi to nevadilo.

Jako spisovatel a filmař jsem neměl na děti ani pomyšlení ani čas, ale s radostí bych se byl stal otcem, kdyby si to mé partnerky přály. Dával jsem přednost holčičkám, ale jak dosvědčí můj syn Moses, bavili mě i kluci. Učil jsem ho hrát baseball, basket a bral jsem ho na ryby. Myslím, že jsem docela konvenční otec, v očích mých dcer, které jsou momentálně ve studijním věku, trochu popleta a naprosto oddaný jejich rozmazlování. Takže to, že měla Mia sedm dětí, mi nepůsobilo žádnou úzkost. Právě jsme se potkali, její životní cíle se lišily od mých a formulovala je inteligentně a přesvědčivě. Románek s herečkou ze *Vzpomínek na Hvězdný prach* odvanul bez problémů a já jsem si začal vztah s překrásnou filmovou hvězdou, která nemohla být příjemnější, milejší a pozornější k mým potřebám. Příliš toho po mně nechtěla, byla lépe informovaná než já, kultivovanější, přiměřeně roztoužená, milá k mým kamarádům, a co bylo vůbec nejlepší, bydlela přímo naproti přes Central Park, což nám oběma ušetřilo spoustu peněz za taxíky.

Když se ohlédnu zpátky, měl jsem zachytit nějaké varovné signály? Asi ano, ale když člověk chodí s takovou vysněnou ženou, dívá se jinam, i když tam jsou. A nezapomeňte, že nejsem ten nejvnímavější člověk široko daleko, zvláště když se to týká lásky. Ze zpětného pohledu blikaly varovné signály na každém kroku, ale příroda nás vybavila mechanismem popření, protože jinak by byl život nesnesitelný, jak nás učil Freud, jak nás učil Nietzsche, jak nás učil O'Neill a jak nás učil T. S. Eliot. Naneštěstí jsem se nikdy dobře neučil.

Tak například: brzy poté, co jsme spolu začali chodit, mi Mia oznámila, že si koupila dům na venkově v Connecticutu. Říkala, že něco takového potřebuje pro děti, když mají letní prázdniny, což mi připadalo naprosto pochopitelné. Říkala, že ví, že jsem městský člověk, a že kdyby mi to vadilo, tak ten dům zase prodá. Věděl jsem, že miluje venkov, zatímco mně je příroda cizí. Nenávídím venkov. Přes den mi ani tak moc nevadí, i když nesnáším rosu na botách, ale večer je tam všude tma a ticho. Vždycky čekám, až se z jezera vynoří ruka stažená z kůže, nebo se v okně objeví dvě zarudlé oči. Tak či onak jsem vycítil, že náš zcela rozdílný vkus, pokud jde o to, kde žít a jak trávit čas, by se jednou mohl stát problémem, a rozhodl jsem se to ignorovat.

Druhý poplašný signál se překvapivě objevil krátce poté, co jsme spolu začali chodit, přesně řečeno po několika týdnech. Byli jsme v kině na australském filmu *Moje skvělá kariéra*, když se ke mně Mia obrátila a řekla: „Chci s tebou mít dítě.“ Jako člověka, které není zvyklý na přání, která by byla o moc agresivnější než „Můžeš mi podat toho posledního herinka?“, mě to trochu zarazilo, ale ustál jsem to skvěle. Pamatuju si, že jsem převedl řeč na sekačky trávy a přičetl to celé Miině sklonu věci drammatizovat. Byla to koneckonců herečka zvyklá dělat scény.

Zanedlouho poté – a zase mám na mysli týdny – mi v čínské restauraci najednou navrhla, ať se vezmeme. Ten návrh mě zastihl v polovině jarního závitku a napadlo mě, že si možná nenasadila kontaktní čočky a spletla si mě s někým jiným. Když jsem si uvědomil, že to myslí vážně, řekl jsem jí, že nehledě na skutečnost, že spolu chodíme velmi krátce, pokládám manželství za zbytečný rituál. Byl jsem ženatý stejně jako ona vdaná už dvakrát, a za ta léta jsem pochopil, že když nějaký vztah funguje, tak funguje, ale smluvní dokument lásku ani neposílí ani nenapraví vztah, který se pokazil. Byl jsem šťastný, že jsme spolu, ale nebyl jsem nadšený z představy, že náš vztah zvěčníme; nic osobního. A pak jsem se myslím uchýlil k Nixonově obhajovací řeči a ke zpěvu písně „Old Man River“ z muzikálu *Showboat*. Moje vyhýbavost ji viditelně rozzlobila. Mrzutě tu nabídku stáhla a řekla něco o tom, jak všechno kazím, čímž zřejmě měla na mysli, že jsme se potkali, začali spolu chodit, máme jeden druhého rádi a najednou se mi nechce jít dál. „Jít dál“ pro ni znamenalo vyběhnout ven a vzít se. Ale ta náhlost jejího návrhu a její podrážděná reakce, když jsem ho okamžitě

nepřijal, mi měly naznačit, že mám co dělat s mnohem složitější osobou než jen s křehkou, překrásnou supermámou.

Po pravdě řečeno to mnou tenkrát otrásl, ale nebylo to takové trauma, abych měl pocit, že si musím okamžitě sbalit a uchýlit se do programu pro ochranu svědků. Mělo mi to zalichotit? Nezalichotilo. Nikdy jsme se nevzali. Nikdy jsme ani spolu nežili. Ani jednou za celých těch třináct let, co jsme spolu chodili, jsem nespal v jejím bytě v New Yorku. V prvních letech párkrát přespala u mě, ale jinak jsme žili odděleně. Ve chvíli, kdy skončila škola, vyrazela se svým potomstvem do Connecticutu, zatímco já trávil léto sám na Manhattanu, s výjimkou víkendu kolem Dne nezávislosti nebo Dne práce. Pohromadě nás držel velmi pohodlný a příjemný vztah, který zakrátko popíšu, ale teď jsem chtěl vypočítat varovné signály, kterých jsem si nepovšiml, nebo se rovnou rozhodl si jich nevšimnout.

Tady je další. Pocházeli jsme ze zcela rozdílných poměrů. Já vyrostl v židovské rodině z nižší střední třídy. Mí rodiče, bratřenci a sestřenice, tety a strýcové, měli všichni své zvláštnosti a spory, ale v rozumných mezích. Žádné násilí, rozvody, sebevraždy, drogy nebo alkohol. Nanejvýš kňourání a skuhrání kvůli penězům a stížnosti, že ten doktor, který dělal Ruthie plastiku nosu, jí dost neubral, a možná to měl dělat ten chlap, co porcuje jesetery u Russe & dcer. V Miuině rodině bylo plno nesmírně hrozivého chování, jehož frekvence v letech, kdy jsme se znali, jenom narůstala. Pití a vážné drogové závislosti u sourozenců, košaté trestní rejstříky, sebevraždy, psychiatrická zařízení a pak ještě bratr, kterého usvědčili ze zneužívání děti a zavřeli do vězení. Všichni Farrowové byli postiženi problémy, jaké najdete v antických tragédiích či v příběhu alkoholického spisovatele z filmu *Ztracený víkend* – až, jak se zdálo, na Miu. Žasl jsem nad tím, jak se dokázala během dospívání proklíčkovat tím minovým polem šílenství a vyjít z něj jako okouzlující, tvůrčí, příjemná a nepoznamenaná žena. Ale nepoznamenaná nebyla, a já měl dávat lepší pozor.

Na svou obranu uvádím, že jsme nežili ve společné domácnosti a já nevěděl moc o tom, co se děje u nich doma. Nevěděl jsem nic o tom, jak zachází s dětmi, zejména s těmi adoptovanými, na rozdíl od jejich vlastních. Podle líčení Mosese i Soon-Yi to velmi pečlivě přede mnou i před světem skrývala. Později něco z toho vylíčím detailně, a nebudete tomu věřit. Další poplašný signál: nepřirozeně blízký vztah s jejím synem Fletcherem. Příliš blízký. Toho jsem si vědom byl, ale i když mi připadal hodně zvláštní a trochu nenormální, do jejích rodinných vztahů mi nic nebylo. Nechystal jsem se s ní oženit ani s ní žít, takže její vztah se synem se mě netýkal. Ale bizarní to evidentně bylo. Třeba jsme měli schůzku a já se pro ni stavil autem. Vyšla z domu, nasedla do limuzíny a okamžitě začala z auta telefonovat Fletcherovi, s kterým se právě rozloučila. Fajn, ten kluk asi nesnášel samotu. Jsem ten první, kdo soucítí s každým, kdo trpí úzkostí ze samoty. Ale po několika týdnech ho začala na naše

schůzky brát občas s sebou. Dávala ho spát pod stůl u Elaine, zatímco dospělí jedli, pili a bavili se až do půlnoci. Říkal jsem, ale nebude takhle moc unavený zítra do školy? Ale když se mu z jakéhokoli důvodu nechtělo jít do školy, tak ho tam neposlala. Bylo to mimořádně hýčkané dítě a vždycky bylo po jeho.

Ke konfliktu došlo, když jsem navrhl, abychom si zajeli na týden do Paříže. Jenom, když vezmeme Fletchera, odpověděla. Jinak radši nepojedu. Samozřejmě to řekla o hodně mileji, než jsem to právě napsal. Ale nebude ostatním dětem vadit, že má Fletcher tak očividně zvláštní zacházení? Že vezmeme do Paříže jenom jeho? S tím si nedělej starosti. Můžeme ho vzít? Ne, řekl jsem. Tohle má být výlet na pár dní jen pro nás. Prázdniny pro dospělé. Bez Fletchera o tom nechtěla ani slyšet. P. S. Nikam jsme nejeli. Jel jsem do Paříže s Jean Doumanianovou. Bydleli jsme v Ritzu, chodili po Champs Élysées jako párek pařížských *flaneurs* a popíjeli Romanée-Conti. Tenkrát jsem se s vínem teprve seznamoval a byl jsem asi trochu opilý, když jsem spatřil Place de la Concorde za večerního osvětlení. Bylo to tak krásné, že jsem zahrozil Paříži pěstí jako nějaká postava z Balzaca a zasněně prohlásil: „Ty stará děvko.“ Naneštěstí proti mně právě stála nějaká turistka z Detroitu, kterou to moc nepotěšilo.